

Viite

ECOFIN-neuvosto 16.1.2024 sekä Euroryhmän kokous 15.1.2024, Bryssel

Suomea kokouksissa edustavat pysyvä edustaja Markku Keinänen ja alivaltiosihteeri Leena Mörttinen.

Tiivistelmä

Puheenjohtajan työohjelman esittely

Belgia toimii talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) puheenjohtajana 1.1.-30.6.2024. Belgia esittelee ECOFIN-neuvostolle 16.1.2024 työohjelmansa painopisteet talous- ja rahoitusmarkkina-asioiden alalla. Puheenjohtajamaa aikoo edistää tehokkaan eurooppalaisen vastauksen löytämistä haasteisiin, kuten vihreän ja digitaalisen siirtymän, EU:n avoimen strategisen autonomian ja globaalin kilpailukyyn edistäminen. Puheenjohtajamaa aikoo keskittyä finanssipoliittisen sääntökehikon uudistamisen viimeistelyyn, Ukrainan rahoitustuen jatkamiseen sekä pankkiunionia ja pääomamarkkinaunionia koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi puheenjohtaja työskentelee alv-vajeen kaventamisen, EU:n omien varojen sekä tullikoodeksiin liittyvän lainsäädännön tarkistamisen kuin myös rajat ylittävän etätyön verotussääntöjen edistämiseksi. Suomi ottaa asian tiedoksi.

Eurooppalainen ohjausjakso 2024

Neuvoston on tarkoitus hyväksyä vuoden 2024 eurooppalaiseen ohjausjaksoon liittyen päätelmät varoituskoneismia koskevasta kertomuksesta 2024 ja vuosittaisesta kestävästä kasvun selvityksestä 2024 sekä suositukset euroalueen talouspolitiikasta vuodelle 2024. Vuotuisessa kestävästä kasvun selvityksessä asetetaan tulevalle vuodelle EU:n yleiset taloudelliset ja sosiaaliset painopisteet, joita ovat ympäristön kestävyys, tuottavuus, oikeudenmukaisuus ja makrotaloudellisen vakauden edistäminen kilpailullisen kestävyuden näkökulmasta. Suositusten mukaan euroalueella tulisi esimerkiksi saavuttaa yleisesti rajoittava finanssipoliittikan viritys ja siten vahvistaa julkisen talouden kestävyttä ja välttää kiihdyttämästä inflaatiota. Suomi voi hyväksyä sekä neuvoston päätelmät että suositukset.

Muut asiat

Neuvosto käy näkemystenvaihdon Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutuksista. Lisäksi esillä on G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien helmikuun 2024 kokouksen valmistelut. Aamiaisella on esillä makrotaloudellinen tilanne ja raportointi euroryhmästä.

Euroryhmä 15.1.

Euroryhmässä on esillä IMF:n artiklan IV mukainen euroalueen tarkastelu, euroalueen suositukset

vuodelle 2024 ja euroryhmän työohjelma I/2024. Euroalueen kilpailukykyyn liittyen esillä on energiahintojen kehitykset euroalueella, vaikutus euroalueen talouteen ja politiikkatoimet.

Asialista:

1. Asialistan hyväksyminen
2. (mahd.) A-kohtien hyväksyminen

Lainsäädäntöasiat

3. Muut asiat
Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin
= Puheenjohtaja tiedottaa

Ei-lainsäädäntöasiat

4. Puheenjohtajan työohjelman esittely s. 4
= Esittely / Näkemystenvaihto
5. Eurooppalainen ohjausjakso 2024 s. 8
 - a) Päätelmät varoitusmekanismia koskevasta kertomuksesta 2024
 - b) Päätelmät vuosittaisesta kestävästä kasvun selvityksestä 2024
 - c) Suositus euroalueen talouspolitiikasta 2024
= Hyväksyminen
6. Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset s. 16
= Näkemystenvaihto
7. G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 26.-29.2.2024 kokous s. 21
= Ohjausta jatkotyötä varten
8. Muut asiat

Maanantai 15.1.

15.00 Euroryhmä s. 24

Tiistai 16.1.

9.00 Aamiainen
10.00 Ecofin-neuvosto

ECOFIN-neuvosto 16.1.2024, Bryssel; 4. Puheenjohtajan työohjelman esittely

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 16.1.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Belgia julkaisi joulukuussa puheenjohtajakautensa painopistealueet ja ohjelman. Belgia toimii neuvoston puheenjohtajana 1.1. – 30.6.2024. Belgian yleisiä pj-kauden prioriteetteja ovat 1) oikeusvaltioperiaatteen, demokratian ja yhtenäisyyden puolustaminen, 2) EU:n kilpailukyvyn vahvistaminen, 3) vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän edistäminen, 4) EU:n sosiaali- ja terveysagendan vahvistaminen, 5) ihmisten ja rajojen suojeleminen sekä 6) globaalin Euroopan edistäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään Ukrainalle annettavan tuen jatkumiseen.

Ecofin-neuvostossa 16.1.2024 Belgia esittelee puheenjohtajakautensa työohjelman talous- ja rahoitusasioiden alalla. Puheenjohtajavaltio aikoo edistää tehokkaan eurooppalaisen vastauksen löytämistä näköpiirissä oleviin haasteisiin, kuten vihreän ja digitaalisen siirtymän, EU:n avoimen strategisen autonomian ja globaalin kilpailukyvyn edistäminen. Puheenjohtajavaltio aikoo keskittyä finanssipoliittisen sääntökehikon uudistamiseen viimeistelyyn, Ukrainan rahoitustuen jatkamiseen sekä pankkiunionia ja pääomamarkkinaunionia koskevaan lainsäädäntöön. Lisäksi puheenjohtajavaltio työskentelee alv-vajeen kaventamisen, EU:n omien varojen, monivuotisen rahoituskehiksen välitarkastelun loppuun saattamisen sekä tullikoodeksiin liittyvän lainsäädännön tarkistamisen kuin myös rajat ylittävän etätyön verotussääntöjen edistämiseksi.

Belgian pj-kaudella nykyisen Euroopan parlamentin toimikausi päättyy ja seuraavan parlamentin toimikausi alkaa, joten puheenjohtaja pyrkii yhtäältä viimeistelemään tärkeimmät keskeneräiset hankkeet ja toisaalta herättämään keskustelua unionin taloudellisesta tilasta ja sen tulevaisuudesta.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Belgian puheenjohtajakauden ohjelman mukaan se aikoo kaudellaan varmistaa Ukrainan pitkän aikavälin rahoitustuen mukaan lukien tuen jälleenrakentamiselle.

Belgia aikoo myös jatkaa edeltävillä puheenjohtajakausilla aloitettua työtä finanssipoliittisen sääntökehikon uudistamiseksi. Lähtökohtana on EU:n resilienssi ja talouden vahva perusta eurooppalaisen ohjausjakson sekä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisesti.

Edellisen puheenjohtajamaan edistystä seuraten myös Belgia aikoo ohjata neuvoston työtä kohti taloudellisten ja sosiaalisten epätasapainojen varhaista havaitsemista ja korjaamista sekä jäsenmaissa että yhdessä jäsenmaiden kesken.

Puheenjohtaja tulee johtamaan neuvoston tarkastelua komission itsenäisestä arviointiraportista koskien elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanoa ja ottaen samalla huomioon EUREpowerEU-aloitteen. Tarkoituksena on arvioida, missä laajuudessa tavoitteita on saavutettu, elpymis- ja palautumistukivälineen varojen käytön tehokkuutta sekä EU-menettelytavan lisäarvoa. Neuvosto tulee jatkamaan RRF-välineen toimeenpanon valvontaa maksupyynnöt mukaan lukien.

Lisäksi puheenjohtaja tulee arvioimaan rahoitusvälineiden kuten EU:n elpymisvälineen (NGEU) ja työttömyysriskien lieventämisen tukivälineen (SURE) jatkoa.

Ohjelman mukaan viimeaikaisiin kriiseihin vastaaminen EU:n eri politiikka-aloilla on alleviivannut unionin parannettujen toimien hyödyllisyyttä ja potentiaalia. Belgia aikoo pj-kaudellaan viedä eteenpäin työtä omien varojen uusien lainsäädäntöehdotusten osalta. Samalla se aikoo viimeistellä monivuotisen rahoituskehiksen 2021-2027 välitarkastelun yleisten asioiden neuvoston puitteissa. Puheenjohtaja aikoo järjestää konferenssin EU:n talousarvion tulevaisuudesta sekä asiantuntijakonferenssin tulosperusteisesta budjetoinnista.

Verotukseen liittyen Belgian ohjelmassa tuodaan esille, että EU ja sen jäsenmaat ovat sitoutuneet toimeenpanemaan OECD:n pilari 2:n 1. tammikuuta 2024 mennessä ja pilari 1:n 1. tammikuuta 2025 mennessä. Välittömän verotuksen osalta Belgian painopisteinä tulee olemaan toimet, joilla pyritään hillitsemään veronkiertoa, veron välttelyä, aggressiivista verosuunnittelua ja haitallista verokilpailua. Tähän liittyy EU-listan päivittäminen yhteistyöhaluttomien lainkäyttöalueiden osalta, sellaisten lainsäädäntö- ja muiden aloitteiden edistäminen, joilla pyritään vähentämään ulkomaisille sijoittajille lakien noudattamisesta aiheutuvia kuluja ja taakkaa, sekä toimet, joilla pyritään estämään lähdeveroihin liittyvää väärinkäyttöä.

Belgia toivottaa tervetulleeksi ehdotuksen yritysten tuloverotusta Euroopassa koskevaksi kehikseksi (BEFIT) ja se aikoo tutkia yhtenäistettyjen verosääntöjen hyödyllisyyttä pitkällä aikavälillä muilla aloilla kuten liikkuvien työntekijöiden osalta. Lisäksi puheenjohtaja aikoo tukea kuoriyhtiödirektiivin täytäntöönpanoa. Belgia aikoo myös työskennellä verotuksen paremman läpinäkyvyyden varmistamiseksi ja vahvistaa relevanttien tietojen vaihtoa EU:ssa, erityisesti koskien pilari 2 –direktiivin toimivuutta.

Belgia aikoo pj-kaudellaan painottaa toimia, joilla pyritään kuromaan umpeen arvonnisäverotuksen vajetta, mikä hyödyttää sekä kansallista että EU:n talousarviota. Digiajan arvonnisäverotusta koskeva ehdotus on keskeinen painopiste tähän liittyen. Lisäksi Belgia aikoo jatkaa energiaverodirektiivin uudistamista.

Ohjelmassa todetaan, että jäsenmaiden tullihallinnot kohtaavat moninaisia kasvavia haasteita ja saavat lisätehtäviä, erityisesti vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyen.

Belgia aikoo edistää unionin tullikoodeksin uudistamista vastaamaan paremmin nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin, ja jotta se hyödyttäisi enemmän EU:n jäsenmaita, EU:ta kokonaisuudessaan sekä yhteiskuntaa laajemmin.

Rahoitusmarkkina-asioihin liittyen Belgian ensisijaisena tavoitteena on viimeistellä lainsäädäntöohjelma pääomamarkkinaunionin ja pankkiunionin vahvistamiseksi ja sisämarkkinoiden syventämiseksi painottaen Euroopan parlamentin kanssa käytäviä neuvotteluja.

Pääomamarkkinaunioniin liittyvien aloitteiden, kuten vähittäissijoittamisen strategian ja pienten ja keskisuurten yritysten listautumisten helpottamista koskevan lainsäädäntöpaketin osalta, puheenjohtaja aikoo varmistaa tasapainoisen lähestymistavan, joka ylläpitää vahvaa kuluttajan- ja sijoittajansuojaa, vahvistaa markkinoiden eheyttä ja reaalityöelämän rahoitusta sekä parantaa pk-yritysten pääomien saantia. Lisäksi puheenjohtaja pyrkii tekemään EU:n selvitysympäristöstä houkuttelevamman vaarantamatta kuitenkaan rahoitusvakautta ja tukien samalla EU:n sitoutumista läpinäkyvyyden, eheyden ja kestävyuden periaatteisiin sekä EU:n avoimen strategisen autonomian vahvistamiseen.

Puheenjohtaja aikoo myös keskittyä parantamaan talouslukutaitoa ja ottaa mukaan EU:n kansalaiset osaksi mahdollista tulevaisuuden pääomamarkkinaunionin syventämistä. Edessä olevat investointeihin liittyvät haasteet osoittavat, että on tarpeen vahvistaa edelleen pääomamarkkinaunionia, aktivoida yksityisiä säästöjä ja kannustaa yksityisiin investointeihin.

Lisäksi puheenjohtaja aikoo viedä eteenpäin pankkien kriisintarkkailu- ja talletussuojakehikon uudistamista. Tämä on keskeinen askel pankkiunionin edistämiseksi ja pankkisektorin roolin vahvistamiseksi Euroopan taloudellisen resilienssin ja kestävyuden tukemisessa.

Kestävään rahoitukseen liittyen puheenjohtaja toivottaa tervetulleeksi komission suunnitelman virtaviivaistaa yritysten raportointivaatimuksia EU-lainsäädännön eri aloilla ja vähentää siten raportointitaakkaa 25 prosentilla. Puheenjohtaja tukee pyrkimyksiä parantaa EU:n kestävä rahoituksen kehikon käytettävyyttä sekä varmistaa toimeenpanossa sen saatavuus ja johdonmukaisuus. Puheenjohtaja aikoo myös viimeistellä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvän luokitustoiminnan asetuksen.

Puheenjohtaja jatkaa myös taistelua kansainvälistä ja järjestäytyntä rikollisuutta vastaan edistämällä pyrkimyksiä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vähentämiseksi.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEU 16 artiklan 9 kohta

Käsittely Euroopan parlamentissa

Puheenjohtajamaa esittelee yleensä työohjelmansa ECON-valiokunnalle.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 12.1.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 12.1.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisia vaikutuksia arvioidaan kunkin hankkeen osalta erikseen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Belgia on yhdessä edellisen ja seuraavan puheenjohtajamaan (Espanja ja Unkari) kanssa laatinut 20.6.2023 neuvoston 18 kuukauden ohjelman (1.7. 2023 – 31.12.2024). Belgian pj-kaudella laaditaan strateginen agenda vuosille 2024-2029.

Asiakirjat

Programme of the Belgian presidency of the Council of the EU

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, Vanhempi finanssisihteeri Soila Järvenpää, puh. 02955 30161
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/96/2024, EU/8/2024

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/1248/2023-VM-3

Palmén Olli

5.1.2024

ECOFIN-neuvosto 16.01.2024, Bryssel; 5. Eurooppalainen ohjausjakso 2024

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 16.01.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Tarkoituksena on hyväksyä neuvoston päätelmät komission vuoden 2024 varoitusmekanismia koskevasta raportista (*Alert Mechanism Report, AMR*), vuotuisesta kestäväen kasvun selvityksestä (*Annual Sustainable Growth Survey, ASGS*) ja suositus euroalueen talouspolitiikasta.

Vuoden 2024 ohjausjakson käynnisti 21.11.2023 julkaistu komission syyspaketti. Paketti pitää sisällään muun muassa vuotuisen kestäväen kasvun selvityksen, varoitusmekanismia koskevan kertomuksen ja suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskeviksi suosituksiksi.

Komissio esitteli syyspakettia talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 8.12.2022. Neuvoston päätelmiä ja suositusta euroalueen talouspolitiikasta on viimeksi käsitelty talouspoliittisessa komiteassa 12.12.2023, euroryhmän työryhmässä ja talous- ja rahoituskomiteassa 8.1.2024. Yleisten asioiden neuvosto käsittelee suositusta euroalueen talouspolitiikasta 19.3.2024, ja suositus on määrä hyväksyä Eurooppa-neuvostossa 21.–22.3.2024.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät vuoden 2024 varoitusmekanismia koskevasta kertomuksesta.

Suomi voi hyväksyä neuvoston päätelmät vuoden 2024 vuotuisesta kestäväen kasvun selvityksestä.

Suomi voi hyväksyä neuvoston suositukset euroalueen talouspolitiikasta vuodelle 2024.

Pääasiallinen sisältö

Vuoden 2024 varoituskonetta koskeva kertomus

Komission vuosittain julkaisema varoituskonetta koskeva kertomus aloittaa makrotalouden epätasapainoja koskevan menettelyn (*Macroeconomic Imbalance Procedure*, MIP). Raportissa seurataan keskeisiä makrotalouden vakautta kuvaavia tunnuslukuja jäsenmaittain. Tärkeimmät tunnusluvut kokoava ns. *MIP scoreboard* sisältää 14 ulkoisia ja sisäisiä taloudellisia epätasapainoja kuvaavaa mittaria. Raportin tunnuslukujen perusteella komissio valitsee maakohtaiseen syväanalyysiin (*In-Depth Review*, IDR) ne jäsenmaat, joilla näyttää olevan ongelmia makrovakaudessa. Tämän vuoden raportissa identifioidaan 11 jäsenmaata syväanalyysin kohteeksi. Maakohtaiset syväanalyysit komissio julkaisee keväällä 2024.

Raportin mukaan Suomella ei ole havaittu merkittäviä makrovakauteen liittyviä ongelmia, joten komissio ei näe tarvetta syväanalyysin aloittamiselle. Komission valmistelumuistiossa todetaan, että Suomessa kotitalouksien velkaantuminen on suurta, vaikka siihen liittyvät makrotaloudelliset riskit näyttävät olevan vähäisiä. Kotitalouksien velkaantuminen jatkuu, mutta lähes kaikki asuntolainat ovat vaihtuvakorkoisia, mikä altistaa korkojen nousun riskeille. Pankkijärjestelmä vaikuttaa vakaalta ja häiriönsietokykyiseltä huolimatta merkittävistä rajat ylittävistä riskeistä erityisesti muiden Pohjoismaiden kanssa.

Neuvoston päätelmissä todetaan, että EU:n talous on edelleen kasvanut vahvasti vuoden 2023 hidastumisesta huolimatta. Neuvosto toteaa, että energian hinnan nousu ja inflaation kiihtyminen vähensivät ostovoimaa ja näitä seurannut rahoitusolojen kiristyminen painoi luottamusta ja kysyntää samalla kun maailmankauppa on ollut vaimeaa. Neuvosto toteaa, että inflaation viimeaikainen hidastuminen yhdessä useimmissa jäsenmaissa nähtyjen palkkojen nousun ja vahvojen työmarkkinoiden jatkumisen kanssa auttavat tukemaan ostovoimaa, mikä johtaa kulutuksen kasvuun. Neuvosto korostaa, että epävarmuus on edelleen suurta liittyen muun muassa geopolitiisiin jännitteisiin, inflaation normalisoitumisen laajuuteen ja nopeuteen, rahoitusolojen kehitykseen sekä globaaliin kysyntään, millä voi olla vaikutuksia makrotalouden epätasapainoihin.

Neuvoston päätelmät korostavat, että makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn täytäntöönpanoa on jatkettava jäsenvaltioiden talouksien, talous- ja rahaliiton tai koko Euroopan unionin talouden toimintaa haittaavien epätasapainojen varhaisessa havaitsemisessa, ehkäisemisessä ja korjaamisessa. Neuvosto on tyytyväinen vuoden 2024 varoituskonetta koskevan raporttiin, joka käynnistää makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn kolmannentoista vuotuisen kierroksen.

Neuvosto on yleisesti ottaen samaa mieltä varoituskonetta koskevan kertomuksen arviosta liittyen makrotalouden epätasapainojen kehittymiseen ja esiin nouseviin riskeihin. Päätelmissä todetaan, että lähes kaikkien jäsenvaltioiden vaihtotaseet heikkenivät merkittävästi vuonna 2022, mikä johtui pääasiassa energian hinnan jyrkästä noususta, minkä jälkeen vaihtotase kasvoi useimmissa jäsenvaltioissa vuoden 2023 aikana kauppataseen elpymisen vetämänä, mutta joillakin jäsenvaltioilla on edelleen suuria ylitai alijäämiä. Euroalueen vaihtotase laski merkittävästi myös vuonna 2022, mutta kääntyi ylijäämäiseksi vuoden 2023 aikana. Neuvosto toteaa, että ulkoiset tasapainot kaventuivat lähes kaikissa jäsenvaltioissa, mutta pysyivät merkittävinä.

Neuvosto toteaa, että inflaatioerojen jatkuminen jäsenmaiden välillä saattaa aiheuttaa maiden kilpailukyvyille haasteita, mutta vaikutukset ovat toistaiseksi jääneet vähäisiksi.

Neuvosto toteaa, että nimelliset yksikkötyökustannukset ovat nousseet huomattavasti kaikkialla EU:ssa, kun työmarkkinoille osallistuminen on ollut historiallisen korkeaa, työttömyys on ollut alhaista ja inflaatio on ollut korkealla tasolla. Päätelmissä neuvosto toteaa, että energian ja hyödykkeiden hintavaikutukset ovat pienentäneet vientimarkkinaosuuksia ja että nimelliset efektiiviset valuuttakurssit ovat vahvistuneet useimmissa jäsenvaltioissa vuoden 2022 heikentymisen jälkeen. Neuvosto toteaa, että joissakin jäsenvaltioissa reaaliset valuuttakurssit ovat vahvistuneet voimakkaasti, jonka taustalla on korkeampi inflaatio kuin kauppakumppanimaissa.

Neuvosto panee merkille, että velkasuhteet yksityisellä ja julkisella sektorilla pienenevät edelleen useimmissa jäsenvaltioissa. Neuvosto toteaa, että covid-19-pandemiaan liittyvät tukipaketit ja energian hintojen nousua hillitsevät toimenpiteet vaikuttavat julkisiin velkasuhteisiin, jotka ovat edelleen korkeammat kuin ennen pandemiaa useimmissa jäsenvaltioissa. Neuvosto toteaa, että yritysten velkakannat ovat monissa jäsenvaltioissa edelleen mittavat ja pandemiaa edeltänyttä tasoa suuremmat, mikä on riskitekijä. Neuvosto tunnistaa kasvavien korkomenojen ja rahoitusehtojen tiukentumisen mahdolliset vaikutukset korkeaan velkaan. Neuvosto korostaa myös, että kotitalouksien säästöt ovat edelleen enimmäkseen pandemiaa edeltänyttä tasoa korkeammalla. Neuvosto toteaa myös, että asuntojen hintojen kehitys on maltillistunut hintojen laskiessa vaikka samalla pysyen korkealla tasolla useissa jäsenmaissa, millä voi olla heijastusvaikutuksia muualla talouteen. Neuvosto toteaa, että pankkisektorilla pääomat ovat hyvällä tasolla, likviditeettiä on riittävästi ja järjestämättömät lainat ovat alhaisella ja vakaalla tasolla.

Neuvosto ottaa myönteisesti vastaan varoituskoneistia koskevassa kertomuksessa esitetyn laadukkaan analyysin. Neuvosto panee merkille, että raportissa on tarkasteltu riskien mahdollista kehitystä tulevaisuudessa, ja tunnistaa varantomuuttujiin liittyvän tarkastelun tärkeyden sekä EU:n ja euroalueen ulottuvuuksien näkyvyyden lisäämisen kertomuksessa.

Neuvosto panee merkille komission aikomuksen toteuttaa syväanalyysit 11 jäsenvaltion osalta, joissa toukokuussa 2023 havaittiin olemassa olevia epätasapainoja tai liiallisia epätasapainoja, sekä yhden muun jäsenvaltion osalta, jossa voi mahdollisesti ilmetä uusia epätasapainoja. Neuvosto toteaa, että raportissa nostetaan esiin neljä muuta jäsenvaltiota, jotka edellyttävät tarkkailua, vaikka niissä ei ole havaittu olemassa olevia epätasapainoja tai riskejä uusien epätasapainojen ilmenemisestä.

Neuvosto kehottaa makrotalouden epätasapainoja koskevan menettelyn tehokkaaseen toimeenpanoon ja sen vahvempaan integroimiseen osaksi parhaillaan uudistettavaa talouspolitiikan koordinaatiokehikkoa. Neuvosto suhtautuu myönteisesti käynnissä olevaan makrotalouden epätasapainoja koskevan menettelyyn liittyvän tulostaulun säännölliseen uudelleentarkasteluun. Neuvosto korostaa, että olemassa olevia ja mahdollisesti syntymässä olevia epätasapainoja on seurattava tarkasti ja että asiaan on puututtava oikea-aikaisesti muun muassa toteuttamalla asiaankuuluvia uudistuksia, jotka sisältyvät maakohtaisiin suosituksiin eurooppalaisen ohjauksijakson yhteydessä ja elpymis- ja palautumissuunnitelmiin.

Neuvosto korostaa, että makrotalouden epätasapainojen ennaltaehkäisy ja niiden korjaaminen parantavat jäsenvaltioiden kykyä vastata shokkeihin ja tukee talouksien lähentymistä. Neuvosto korostaa, että kaikkien epätasapainojen vähentäminen edistää EU:n talouden yleistä kriisinkestävyttä ja voi tuottaa myönteisiä läikkymisvaikutuksia koko euroalueelle ja EU:lle.

Vuotuinen kestävän kasvun selvitys

Vuotuisessa kestävän kasvun selvityksessä (*Annual Sustainable Growth Survey*) asetetaan EU:n yleiset taloudelliset ja sosiaaliset painopisteet tulevalle vuodelle. Vuoden 2024 kestävän kasvun selvitys esittelee talouspoliittisen suunnitelman, jonka tavoitteena on vahvistaa EU:n koordinoituja toimia EU:n kilpailukyvyyn edistämiseksi vihreän ja digitaalisen siirtymän kautta samalla varmistaen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja alueellisen yhtenäisyyden.

Kuten aikaisempina vuosina, selvityksessä EU:n talouspolitiikan painopisteinä ovat ympäristön kestävyys, tuottavuus, oikeudenmukaisuus ja makrotaloudellisen vakauden edistäminen kilpailullisen kestävyuden näkökulmasta. Painopisteet ovat linjassa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kanssa, jotka ovat olennainen osa eurooppalaista ohjausjaksoa.

Rakenteellisiin ja nouseviin haasteisiin vastaaminen kunkin jäsenvaltion kilpailupotentiaalin täysimääräiseksi hyödyntämiseksi on yksi vuoden 2024 eurooppalaisen ohjausjakson painopisteistä. Tämän vuoden ohjausjaksolla tarkastellaan elpymis- ja palautumissuunnitelmien ja koheesiopolitiikan ohjelmien käynnissä olevaa täytäntöönpanoa ja tarkastellaan, miten ne täydentävät toisiaan rahoituksen ja politiikan tulosten osalta. Painopisteinä on erityisesti elpymis- ja palautumistukivälineen ja koheesiopolitiikan rahastojen keskinäinen täydentävyys, joka osoittaa, miten uudistukset toimivat keskeisinä mahdollistajina eri tasojen investoinneille. Se antaa suuntaviivoja myös koheesiopolitiikan ohjelmien tulevaa väliarviointia varten.

Neuvoston päätelmissä todetaan, että EU:n talous on pysynyt vahvana voimakkaiden, koordinoitujen ja oikea-aikaisten poliittisten toimien ansiosta, vaikka talouden kasvu on hidastunut vuoden 2023 aikana. Energian hinnan merkittävän nousun jälkeen EU:n taloudellinen toimeliaisuus on heikentynyt elinkustannusten nousun, vaimean ulkoisen kysynnän ja rahapolitiikan kiristymisen vuoksi. Päätelmissä korostetaan, että EU:n työmarkkinat ovat edelleen vahvat, sillä osallistumisaste on historiallisen korkea ja työttömyysaste alhainen, vaikkakin jäsenvaltioiden, alueiden ja väestöryhmien välillä esiintyy vaihtelua. Päätelmissä todetaan, että vaikka talousnäkyymiin liittyvä epävarmuus ja alasuuntaiset riskit ovat lisääntyneet viime kuukausina, johtuen suurelta osin geopolittisistä jännitteistä ja niiden vaikutuksista energiamarkkinoiden hintavaihteluihin, kasvun odotetaan elpyvän asteittain vuonna 2024, mitä tukevat edelleen vahvat työmarkkinat ja inflaation jatkuva hidastuminen.

Päätelmät ovat yhtä mieltä vuoden 2024 vuotuisessa kestävän kasvun selvityksessä esitettyjen haasteiden ja taloudellisten painopisteiden kanssa. Neuvosto panee merkille kestävän kilpailukyvyyn neljä ulottuvuutta: makrotalouden vakauden, ympäristön kestävyuden, tuottavuuden ja oikeudenmukaisuuden. Päätelmät korostavat tarpeen turvata talouden, julkisen talouden ja rahoituksen vakaus ja puuttua kaikkiin makrotalouden epätasapainoihin. Lisäksi päätelmät painottavat nopeiden ja koordinoitujen politiikkatoimien merkitystä EU:n talouden kilpailukyvyyn ja resilienssin vahvistamisessa painottaen tulevien haasteiden ratkaisemista erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän sekä ikääntyvän väestön osalta.

Päätelmät korostavat, että vaikka talouspolitiikan pitää tarvittaessa olla mukautuvaa vallitsevan epävarmuuden vuoksi, finanssipolitiikan yleinen rajoittava viritys vuonna 2024 on sopivaa julkisen talouden kestävyuden parantamiseksi ja inflaatiopaineiden vähentämiseksi. Neuvosto pitää myönteisenä, että useimmat jäsenvaltiot ovat aikeissa lopettaa energiatukitoimenpiteensä, ja on samaa mieltä siitä, että jäljellä olevista energiatukitoimenpiteistä olisi luovuttava asteittain mahdollisimman pian vuonna 2024 ja että tästä aiheutuvat säästöt olisi käytettävä julkisen talouden alijäämien pienentämiseen. Neuvosto korostaa, että finanssipolitiikan strategialla olisi pyrittävä vahvistamaan julkisen

talouden kestävyttä, rakentamaan uudelleen julkisen talouden puskureita, lisäämään kestävästä kasvusta ja lisäämään EU:n kykyä selviytyä tulevista haasteista. Neuvosto pitää myönteisenä, että julkisten investointien odotetaan lisääntyvän useimmissa EU:n jäsenvaltioissa, mikä edistää merkittävästi EU:n kilpailukykyä vahvistamista, ja muistuttaa elpymis- ja palautumistukivälineen ja muiden EU-varojen tehokkaasta käytöstä. Neuvosto korostaa, että on jatkettava kunnianhimoisten rakenneuudistusten ja tuotannollisten investointien toteuttamista, mukaan lukien yhteisten painopisteiden, kuten vihreän ja digitaalisen siirtymän energiaturvallisuuden, tuottavuuden ja resilienssin vahvistamisen sekä puolustuskyvyn osalta, säilyttäen samalla sisämarkkinat keskeisenä osana avointa strategista autonomiaa. Neuvosto korostaa myös yksityisten investointien keskeistä merkitystä tässä suhteessa.

Neuvosto tunnistaa tarpeen parantaa edelleen edellytyksiä yksityisten investointien ja tuottavuuden edistämiseksi. Tämä sisältää hallinnollisen taakan ja pullonkaulojen vähentämistä vahvistamalla nykyisiä sääntöjä ja poistamalla esteitä, myös alueellisella ja paikallisella tasolla, sekä vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien taitojen ja osaamisen kehittämistä. Neuvosto on yhtä mieltä siitä, että oikeudenmukaisen ja liiketoiminnalle suotuisan ympäristön edistäminen pienille ja keskisuurille yrityksille on avainasemassa sisämarkkinoiden vahvistamisessa. Neuvosto toteaa, että EU:n nettonollateollisuuden vahvistaminen on olennaisen tärkeää, jotta voidaan tarjota teknologioita ja komponentteja, joita tarvitaan Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi, ja että kestävä ja monipuoliset toimitusketjut ovat ratkaisevan tärkeitä Euroopan teollisuuden kilpailukykyä säilyttämiseksi.

Neuvosto korostaa, että häiriönsietokykyiset rahoitusmarkkinat ovat elintärkeitä luotonannon ylläpitämiseksi myös haastavissa taloudellisissa olosuhteissa. Neuvosto korostaa pankkiunionin loppuunsaattamisen tärkeyttä ja tarvetta laatia riittävän kunnianhimoisen suunnitelman pääomamarkkinaunionin kehittämiseksi edelleen, sillä syvät ja yhdentyneet EU:n pääomamarkkinat lisäävät osaltaan EU:n globaalia kilpailukykyä ja edistävät yksityisen sektorin panosta vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämiin lisäinvestointitarpeisiin.

Päätelmissä neuvosto korostaa elpymis- ja palautumistukivälineen käytön merkitystä EU:n kilpailukykyisen kestävyden vahvistamisessa. Neuvosto kehottaa toimeenpanemaan elpymis- ja palautumissuunnitelmat täysimääräisesti ja tehokkaasti vuoteen 2026 mennessä, mukaan lukien REPowerEU:hun liittyvät toimenpiteet. Neuvosto korostaa maakohtaisten suositusten täytäntöönpanon tärkeyttä eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä ja toteaa uusien tai mukautettujen suositusten merkityksen viimeisimpien poliittisten haasteiden ratkaisemisessa.

Päätelmissä todetaan, että eurooppalainen ohjausjakso vuonna 2024 liittyy edelleen elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanoon ja tarpeeseen varmistaa uudistusten ja investointien täydentävyys muiden EU:n rahoitusvälineiden kanssa. Neuvosto korostaa, että makrotalouden epätasapainoa koskevan menettelyn täytäntöönpanoa on jatkettava makrotalouden epätasapainon korjaamiseksi. Neuvosto myös kehottaa, että talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisena painopisteenä säilyvät talous-, finanssi- ja työllisyyspolitiikka, mukaan lukien uudistus- ja investointihaasteet, jotka eivät sisälly elpymis- ja palautumissuunnitelmiin, ja välttämään päällekkäisyyksiä eri valvontaan liittyvien työvirtojen välillä. Neuvosto korostaa monenkeskisen valvonnan keskeistä roolia talouspolitiikan EU-ohjausjaksossa ja edellyttää komission kevätpaketin julkaisua riittävän ajoissa.

Neuvosto korostaa talouspolitiikan koordinaatiokehikon uudistuksen merkitystä talouspolitiikan koordinoinnin tehostamisessa ja peräänkuuluttaa oikea-aikaisen ja johdonmukaisen ohjeistuksen antamista jäsenmaille.

Euroalueen suositukset vuodelle 2024

Komissio suosittaa neuvostolle, että se hyväksyisi seuraavat viisi talouspolitiikan suositusta, joiden mukaan euroalueen maiden tulisi yksinään ja yhdessä, myös elpymis- ja palautumissuunnitelmien toimeenpanon avulla, vuosina 2024–2025:

1. Toteuttaa koordinoitua ja varovaista finanssipolitiikkaa pitääkseen velan varovaisella tasolla tai kääntääkseen velkasuhteet uskottavasti laskusuuntaan. Vaikka politiikkatoimien tulisi pysyä joustavana vallitsevan epävarmuuden vuoksi, saavuttaa euroalueella yleisesti rajoittava finanssipolitiikan viritys neuvoston suositusten mukaisesti ja siten vahvistaa julkisen talouden kestävyttä ja välttää kiihdyttämästä inflaatiota. Purkaa hätätilanteeseen liittyvät energiatukitoimet mahdollisimman nopeasti vuonna 2024 ja käyttää tästä aiheutuvat säästöt alijäämien supistamiseen. Kehittää finanssipoliittisia strategioita harkitun julkisen talouden keskipitkän aikavälin rahoitusaseman saavuttamiseksi ja tarvittaessa velkakestävyuden vahvistamiseksi päättävällä, eriytyllä, asteittaisella ja realistisella vakauttamisella sekä laadukkailla julkisilla investoinneilla ja uudistuksilla, jotta voidaan erityisesti parantaa kestävä kasvua ja parantaa euroalueen kykyä selviytyä tulevista haasteista. Sisällyttää tarvittaessa näihin strategioihin toimenpiteitä julkisten menojen tehokkuuden ja laadun lisäämiseksi sekä eläke-, terveydenhuolto- ja pitkäaikaishoivajärjestelmien kestävyuden ja riittävyyden parantamiseksi.
2. Pitää yllä korkeaa julkisten investointien tasoa, tukea vihreää ja digitaalista siirtymää, vahvistaa tuottavuutta, kilpailukykyä ja vahvistaa taloudellista ja sosiaalista iskunkestävyyttä. Varmistaa elpymis- ja palautumissuunnitelmien, mukaan lukien niiden REPowerEU-lukujen, jatkuvan, nopean ja tehokkaan täytäntöönpanon. Hyödyntää täysimittaisesti koheesipolitiikan ohjelmia ja varmistaa, että niiden väliarvioinnissa otetaan huomioon muun muassa talouspolitiikan eurooppalaisessa ohjausjaksossa yksilöidyt uudet haasteet ja suositukset sekä edistyminen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa vähentämättä kuitenkaan niiden yleistä tavoitetasoa.
3. Tukea kansallisten käytäntöjen mukaisesti ja työmarkkinaosapuolten roolia kunnioittaen palkkakehitystä, joka lieventää ostovoiman menetyksiä erityisesti pienituloisilla, ottaen asianmukaisesti huomioon kilpailukykydynamiikkaan ja inflaatioon kohdistuvat riskit sekä välttämällä eroja euroalueen sisällä. Edistää osaamisen parantamista ja uudelleen koulutusta, mukaan lukien vihreiden ja digitaalisten siirtymien osalta. Toteuttaa aktiivista työmarkkinapolitiikkaa, jolla puututaan työ- ja osaamispulaan ja lisätään tuottavuutta ja talouden kasvua. Edistää työolojen parantamista työntekijöiden houkuttelemiseksi ja pitämiseksi työssä työvoimapulaan vastaamiseksi. Ryhtyä toimiin helpottaakseen kolmansista maista saapuvien työntekijöiden hallittua laillista maahanmuuttoa työvoimapulasta kärsivillä aloilla täydentäen EU-maiden osaajien hyödyntämistä. Turvata ja vahvistaa riittäviä ja kestäviä sosiaalista suojelua ja osallisuutta edistäviä järjestelmiä. Varmistaa työmarkkinaosapuolten tehokas osallistuminen päätöksentekoon ja vahvistaa työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua.
4. Poistaa investointiesteitä, joilla kavennetaan vihreään ja digitaaliseen siirtymiin liittyvää investointivajetta. Parantaa erityisesti innovatiivisten yritysten ja pk-yritysten rahoituksen saantia syventämällä ja vahvistamalla pääomamarkkinaunionia edelleen. Varmistaa, että asiaankuuluville strategisille aloille suunnattu julkinen tuki kohdennetaan väärin käyttäen tasavertaisia toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla ja että tavoitteena on parantaa euroalueen kilpailukykyä ja avointa strategista autonomiaa. Jatkaa euron kansainvälisen roolin vahvistamista ja edistää edelleen digitaalista euroa koskevaa työtä.

5. Säilyttää makrotaloudellinen vakaus, ylläpitää luottokanavia ja välttää rahoituksen hajautumiseen liittyvä riski. Seurata riskejä, jotka liittyvät tiukentuneisiin rahoitusoloihin, erityisesti omaisuuserien laatuun ja niiden mahdollisiin hintojen muutoksiin, myös kiinteistömarkkinoilla. Valvoa pankkisektorin ja pankkien ulkopuolisen rahoituksen välityksen kehitystä systeemisten riskien ja talouteen kohdistuvien kielteisten läikkymisvaikutusten muodostumisen estämiseksi. Saattaa pankkiunioni päätökseen jatkamalla kaikkien keskeneräistä työtä kaikilla osa-alueilla.

Talous- ja rahaliiton (EMU) syventämistä koskevissa jatkotoimissa olisi otettava huomioon kokemukset unionin kokonaisvaltaisen talouspoliittisen toiminnan suunnittelusta ja täytäntöönpanosta covid-19-kriisiin vastaamiseksi. EMUn syventämistä tulisi jatkaa kunnioittaen täysimääräisesti unionin sisämarkkinoita sekä avoimella ja läpinäkyvällä tavalla euroalueen ulkopuolisia jäsenvaltioita kohtaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentin täysistunto 11.–14.3.2024.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 12.1.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 12.1.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

European Commission (18.12.2024). Alert Mechanism Report – Council conclusions

European Commission (18.12.2024). 2024 European Semester: Annual Sustainable Growth Survey – Council conclusions

European Commission (21.12.2023). Recommendation for a council recommendation on the economic policy for the euro area. SWD(2023) final. Draft to EWG.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KO, Erityisasiantuntija Olli Palmén, p. +358 29 553 0593
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1248/2023

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/127/2024-VM-1

Tanninen Seppo

8.1.2024

ECOFIN-neuvosto 16.1.2024, Bryssel; 6. Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 16.1.2024

Eduskuntatunnus

UTPJ 59/2022 vp, E 17/2023 vp, U 36/2023 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) kokouksessa on tarkoitus keskustella Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa.

Asiaa on käsitelty säännöllisesti talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyksen alkamisen jälkeen.

Asiakohtaa koskevaa ennakkomateriaalia ei ole toimitettu.

Suomen kanta

Suomen kantoja liittyen Ukrainan tukivälineeseen on määritelty valtioneuvoston selvityksissä E 17/2023 ja U 36/2023 vp sekä Venäjään kohdistettuihin pakotteisiin UTP-selvityksissä (UTPJ 59/2022 vp).

Suomi on tuominut Venäjän hyökkäyksen Ukrainaankohdistamiseen, osallistuu Euroopan unionin pakotteiden toimeenpanoon ja on jäädyttänyt kahdenvälisiä yhteistyötä. Suomi tukee Ukrainalle ja maan suvereniteetille, itsenäisyydelle ja alueelliselle koskemattomuudelle on vankkumaton. Suomi edistää EU:n Venäjän-pakotteiden toimeenpanoa ja tehostamista.

Suomi suhtautuu myönteisesti jäädytettyjen venäläisten varojen takavarikointiin sekä niiden tuottojen käyttämiseen Ukrainan hyväksi. Varojen käyttöön on löydettävä oikeudellinen ratkaisu yhdessä kumppanimaiden kanssa.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen Ukrainaankohdistamiseen. Valtioneuvosto korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä humanitaarista apua Ukrainaankohdistamiseen tulee jatkaa ja lisätä (U 36/2023 vp).

Valtioneuvosto sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista ja on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi (E 17/2023 vp, U 36/2023 vp).

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU yhdessä kansainvälisten kumppanien kanssa tukee Ukrainaa välittömässä tarpeissa ja pitkän aikavälin jälleenrakennuksessa. Valtioneuvosto korostaa, että Ukrainan välineen tulisi osaltaan edistää myös kumppanien tuen jatkuvuutta (E 17/2023 vp, U 36/2023 vp).

Suomi tulee muodostamaan kantansa erikseen mahdollisten uusien ehdotusten osalta.

Pääasiallinen sisältö

Valtiovarainministerit ovat keskustelleet Venäjän hyökkäyssodan ja Venäjää vastaan asetettujen pakotteiden aiheuttamista talous- ja rahoitusvaikutuksista säännöllisesti talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa.

Venäjää koskevat pakotteet ja Venäjän jäädytetyt varat

Neuvosto hyväksyi 18.12.2023 Venäjää koskevat uudet pakotteet (12. pakotekokonaisuus) ja ne tulivat voimaan 19.12.2023. Yli 140 henkilöä tai yhteisöä lisättiin pakotelistalle ja niiden varat jäädytettiin. Venäjän tuottamien ei-teollisten timanttien tuonti kielletään yhdessä G7-maiden kanssa. Tiettyjen metallien raaka-aineiden tuonti kielletään EU-maihin, samoin kuin LNG-kaasun tuonti (12 kk siirtymäajalla vanhoille sopimuksille). Vientikieltolistalle lisätään tuotteita, joiden arvo on noin 2,3 mrd. euroa vuositasolla. Pakotteiden alaisten tuotteiden kauttakulkukieltoa Venäjän läpi laajennetaan ja jatkossa yritysten tulee sisällyttää tiettyjen pakotteiden alaisten tuotteiden kauppasopimukseen kielto niiden jälleenvientiin Venäjälle. Näillä toimilla pyritään suitsimaan pakotteiden kiertoa. Öljyn hintakattomekanismin toimintaa parannetaan toimilla, jotka liittyvät tankkereiden myyntiin tai vientiin. Lisäksi öljykuljetusten hinnoista ja kustannuksista vaaditaan jatkossa tarkemmat todistukset.

Komissio antoi 12.12.2023 lainsäädäntöehdotuksen Venäjän keskuspankin jäädytettyjen varojen hyödyntämisestä Ukrainan hyväksi. Ehdotuksessa rahoituslaitokset veloitettaisiin sijoittamaan pysäytetyt keskuspankkivarat huolellisesti, raportoimaan saaduista tuotoista ja säilyttämään varat erillään muista varoista, jotta seuraavassa vaiheessa (erillisellä asetusmuutoksella) ne voidaan siirtää Ukrainan hyväksi. Ehdotuksella ei siis pyritä jäädytettyjen varojen takavarikointiin. Ehdotusta tullaan käsittelemään neuvoston työryhmässä Belgian johdolla (ensimmäinen vuosipuolisko 2024). Suomea työryhmässä edustaa ulkoministeriö.

Ukrainan tukeminen ja rahoitustarpeista

Venäjän hyökkäyssodan alkamisen jälkeen Suomi on osoittanut tukea Ukrainaan kehitysyhteistyön, humanitaarisen avun, materiaalituen ja puolustusmateriaalituen kautta yhteensä noin 2,2 miljardia euroa (puolustusmateriaalin osuus n. 1,5 mrd. euroa).

Venäjän hyökkäyssodan yhä jatkuessa pysyy Ukrainan rahoitustarve mittavana ja arviot päivittyvät koko ajan – samoin poliittinen ympäristö, mikä vaikuttaa potentiaalisesti koko ajan enemmän Ukrainan saamaan tukeen. Israelin ja Hamasin välisen eskalaation vaikutusta Ukrainalle osoitetun tuen mahdolliseen vähenemiseen ei voida aliarvioida.

Vuoden 2024 ulkoisen rahoituksen tarve on Ukrainan omien arvioiden mukaan 42,9 mrd. USD, josta Ukraina odottaa saavansa valtaosan kansainvälisiltä kumppaneilta. IMF:n päivitetty, ja kasvanut, arvio vuoden 2024 tukitarpeesta on linjassa Ukrainan arvion kanssa, 42 mrd. USD. Budjetin vaje tullaan rahoittamaan pääosin ulkoisella tuella, osa vajeesta voidaan kattaa kotimaisella rahoituksella ja lisäksi voidaan pyrkiä löytämään säästökohteita, joskin tämä on haastavaa erityisesti alkuvuonna mm. yhä rahoittamattomien vajaan 2 mrd. USD sosiaalietuuksien maksun vuoksi.

Osan Ukrainan suurimmista tukijamaista suunnitellut maksatukset ovat myöhässä tai ovat mahdollisesti jopa osittain jäämässä toteutumatta, mikä tuo omat haasteensa.

Ukrainan jälleenrakennus tulee myös vaatimaan mittavat summat ulkopuolista rahoitusta, arvio jälleenrakennuksen maksamisesta on yhä laaja väli 400 mrd. USD aina 1000 mrd. USD.

IMF:n 15,6 mrd. USD:n tukiohjelman toinen väliarvio (Extended Fund Facility Arrangement for Ukraine, EFF ja samanaikaisesti artikla IV konsultaatio) toteutettiin vuoden lopussa ja sen myös 900 milj. USD budjettitukea voitiin laittaa maksuun Ukrainalle. Ukrainan ohjelma on edennyt hyvin ja Ukrainan talous ollut yllättävänkin resilientti, joskin näkymät jatkuvat hyvin epävakaina. Maailmanpankin mobilisoimasta 38 mrd. USD tuesta 30 mrd. USD on maksettu.

Ukrainan tukiväline

Komissio antoi osana EU:n monivuotisen rahoituskehityksen (MFF) välitarkastelua esityksen uuden Ukrainan tukivälineen (Ukraine Facility) perustamista koskevaksi asetukseksi 20.6.2023. Kyse olisi rahoituskehityksen ulkopuolisen, uuden väliaikaisen erityisvälineen perustamisesta Ukrainan tukemiseksi. Eurooppa-neuvosto saavutti 14.–15.12.2023 välitarkastuksesta sovun 26 jäsenmaan kesken ilman Unkaria. Välitarkistuksen lopullinen hyväksyminen edellyttää yksimielistä sopua ja siten muodollista hyväksyntää joudutaan hakemaan alkuvuoden ylimääräisessä Eurooppa-neuvoston kokouksessa, jonka alustava ajankohta on 1.2.2024.

Ukrainan tukivälineen kautta tuettaisiin vuosina 2024–2027 Ukrainan lyhyen aikavälin rahoitustarpeita, keskipitkän aikavälin jälleenrakentamista ja Ukrainan EU-lähentymiseen liittyviä uudistuksia. Esityksen mukaan Ukrainan tulisi valmistella yhteistyössä komission kanssa suunnitelma (Ukraina-suunnitelma, Ukraine Plan) tukivälineen kautta kanavoitavan tuen käyttämisestä. Tukiväline olisi yhteensä enintään 50 miljardia euroa käypinä hintoina ja tuki koostuisi lainoista ja avustuksista. Ukrainalle myönnettävät lainat rahoitettaisiin komission lainanotolla rahoitusmarkkinoilta, jonka vakuutena olisi EU:n talousarvion liikkumavara.

Ukrainan taloudesta

IMF päätti 11.12.2023 Ukrainaa koskevan artikla IV -kierroksen hyvin optimisin sanankääntein. IMF:n mukaan Ukraina osoitti vahvaa edistymistä EFF:n liittyvien ehtojen täyttämässä. Enemmistö talouden rakenteisiin liittyvistä tavoitteista toteutettiin lokakuun loppuun 2023 mennessä.

Venäjänsä hyökkäyssodasta huolimatta Ukrainan kokonaistaloudellinen kehitys on IMF:n mukaan odotettua vahvempaa. Talouden näkymiä koskevia ennusteita on korjattu yläsuuntaan. Kasvu on ollut odotettua nopeampaa, inflaatio on hidastunut nopeasti ja valuuttakurssimarkkinat ovat vakaat. Kokonaistuotannon arvioitiin kasvaneen 4,5 prosenttia 2023, ja kasvun odotetaan olevan 3–4 prosenttia kuluvana vuonna. Talousnäkyminen liittyy kuitenkin poikkeuksellisen merkittäviä riskejä, etenkin sodan kehitykseen, poliittisten uudistusten hidastumiseen sekä ulkoisen rahoituksen myöhästymiseen tai puutteellisuuteen liittyen.

Tunnettu siirtymätalouksien asiantuntija, ruotsalainen ekonomisti Anders Åslund ylistää Ukrainan talouskehitystä tuoreessa kirjoituksessaan ajatuspaja Atlantic Councilin sivuilla. Keskeistä on, että Ukraina on kyennyt sodasta huolimatta toteuttamaan merkittäviä systeemisä uudistuksia. Näiden uudistusten ajureina ovat olleet EU ja IMF, Yhdysvaltojen ja muiden G7-maiden tukemana. EU:n joulukuun 2023 päätös jäsenyysneuvotteluiden

avaamisesta perustui keskeisten ehtojen täyttymisellä. Näistä tärkeimmät olivat tunnetusti korruptoituneiden perustuslakituomioistuimen sekä korkeimman oikeuden uudistukset. Nämä ovat konkreettisia esimerkkejä oikeusvaltiokehityksen edistymisestä.

Huolimatta myönteisistä arvioista koskien Ukrainan talouskehitystä valitettava tosiasia on, että maan tulevaisuus on yhä veitsen terällä. Sodan loppua ei ole näköpiirissä, ja läntisten tukijoiden piirissä on merkkejä avustusväsymyksestä. Silti ukrainalaisten kestävyys on ihailtavalla tasolla; esimerkiksi Kiovassa elämä näyttää jatkuvan olosuhteisiin nähden suhteellisen normaalisti. Tästä on yhtenä osoituksena kuluttajien luottamusindeksi, joka palasi loppuvuonna 2022 pidemmän aikavälin mediaanin yläpuolelle.

Talouden rakenteiden uudistamispyrkimykset näyttävät edistyneen, ja EU:n päätös jäsenyysneuvotteluiden aloittamisesta tuonee uutta puhtia näihin toimiin. Kansainvälisen avun jatkuminen on keskeinen edellytys sille, että Ukrainan visio uudistuneesta, hyvinvoivasta ja eurooppalaisesta oikeusvaltiosta on realistisella pohjalla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 12.1.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 12.1.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Komission alustavan arvion mukaan avustusten osuus Ukrainan tukivälineestä olisi noin 1/3 ja lainojen osuus olisi noin 2/3 ehdotetusta 50 miljardin euron enimmäismäärästä. Suomen maksuosuus Ukrainan tukivälineestä olisi tällöin 17 miljardin euron avustusmuotoisesta tuesta siten arviolta 276 miljoonaa euroa vuosina 2024–2027. Suomen ensisijainen vastuu 33 miljardin euron lainamuotoisesta rahoitustuesta olisi noin 535 miljoonaa euroa samalla ajanjaksolla.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS hallitusneuvos Seppo Tanninen, + 358 295 530 224
VM/KO neuvotteleva virkamies Jussi Huopaniemi, +358 295 530 257
VM/RMO finanssineuvos Markku Puumalainen, +358 295 530 206
VM/BO erityisasiantuntija Essi Ervasti, + 358 295 530 555
VM/KVR erityisasiantuntija Outi Jurkkola, + 358 295 530 479
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/127/2024
EU/8/2024

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/149/2024-VM-1

Salmi Martti

8.1.2024

ECOFIN-neuvosto 16.1.2024, Bryssel; 7. G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 26.-29.2.2024 kokous

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 16.1.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa annetaan mandaatti talous- ja rahoituskomitealle (EFC) hyväksyä EU:n yhteiset linjaukset G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 26.-29. helmikuuta G20-puheenjohtajamaa Brasilian São Paulossa pidettävään kokoukseen.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä mandaatin antamisen talous- ja rahoituskomitealle hyväksyä EU:n yhteiset linjaukset G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 26.-29. helmikuuta pidettävään kokoukseen.

Pääasiallinen sisältö

Brasilian G20-puheenjohtajuuskausi alkoi 1. joulukuuta 2023 ja se jatkuu vuoden 2024 marraskuun loppuun asti. G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien ensimmäinen kokous pidetään 26.-29. helmikuuta São Paulossa. Pohjoismaiden näkökulmasta on merkille pantavaa, että Brasilia on kutsunut Norjan osallistumaan G20-kautensa kaikkiin aktiviteetteihin ja kokouksiin, mihin Norja on vastannut myöntävästi.

Helmikuun lopussa Brasiliassa pidettävän G20-finanssiministerikokouksen asialista ei ole vielä tiedossa, eikä myöskään luonnos EU:n yhteisiksi linjauksiksi siihen ole vielä saatavilla. Näin ollen EU:n yhteisiä linjauksia ei voida käsitellä tammikuun Ecofin-neuvostossa, vaan Ecofin-neuvostoa pyydetään antamaan mandaatti talous- ja rahoituskomitealle valmistella EU:n yhteiset linjaukset tähän G20-kokoukseen.

Brasilian G20-puheenjohtajuuskauden pääteemat ovat 1) sosiaalinen inklusio sekä nälän, köyhyyden ja epätasa-arvon vastainen taistelu, 2) energiasiirtymä ja kestävä kehitys sekä 3) kansainvälisen järjestelmän instituutioiden uudistaminen.

Kansainvälisten rahoituslaitosten osalta Brasilia kaipaa tasapainoa näissä käsiteltäviin kysymyksiin ja kehitys- ja ilmastokysymysten painoarvon lisäämistä. Brasilian mukaan myös operationaalisia muutoksia tarvitaan. Yhteistyössä eri maiden kanssa lähtökohtana tulisi olla näiden kehitysstrategiat ja pitkän tähtäimen suunnitelmat. Yhteistyötä pitäisi myös yksinkertaistaa ja sen ehtoja vähentää. Erityisesti ilmasto-rahastot kaipaavat tätä yksinkertaistamista. Brasilia tulee painottamaan myös innovatiivista rahoitusta ja ilmasto- ja kehitysrahoituksen mobilisointia.

Brasilia on korostanut tarvetta pitää G20-ryhmä toimivana nykyisistä geopolittisista haasteista huolimatta. Brasiliaa edeltänyt puheenjohtajamaa oli Intia ja seuraava vuonna 2025 on Etelä-Afrikka. Tämä kehittyvien maiden jatkumo heijastuu todennäköisesti siihen työhön, jota G20:n piirissä tehdään.

Talous- ja rahoituskomitean odotetaan hyväksyvän EU:n yhteiset linjaukset sisältävän muistion 12.-13. helmikuuta pidettävässä kokouksessaan.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 12.1.2024.

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely 12.1.2024.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Finanssineuvos Martti Salmi, valtiovarainministeriö, martti.salmi@gov.fi,
puh. 0400 510 304

VAHVA-tunnus

EU/149/2024
EU/8/2023

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

EUS, KO, KVR

8.1.2024

Euroryhmän kokous 15.1.2024

Euroryhmän 15.1. alustavan asialistan mukaan kokouksessa käsitellään seuraavia asioita:

1. IMF:n Artiklan IV mukainen euroalueen tarkastelu

Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) esittelee joulukuun alussa tehdyn euroaluetta koskevan artiklan IV mukaisen konsultaationsa tuloksia. IMF:n odotetaan, kuten yleensä, arvioivan euroalueen talouskehitystä, rahapolitiikan viritystä, julkisen talouden kestävyyttä ja valmisteilla olevien finanssipolitiikan sääntöjen uudistusta. Konsultaation tulokset eivät vielä ole tiedossa.

2. Euroalueen talouspolitiikan suositukset vuodelle 2024

Euroryhmä keskustelee ja sopii neuvoston päätelmistä koskien euroalueen talouspolitiikan suosituksia vuodelle 2024. Komission suositus julkaistiin osana 21.11.2023 julkistettua komission syyspakettia, joka käynnistää vuoden 2024 talouspolitiikan EU-ohjausjakson. Suositukset on määrä hyväksyä talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 16.1.2024 ja vahvistaa Eurooppa-neuvostossa 21.-22.3.2024 sekä hyväksyä talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa 12.4.2024.

3. Euroalueen kilpailukyky: energiahintojen kehitykset euroalueella, vaikutus euroalueen talouteen ja politiikkatoimet

Euroryhmä keskustelee euroalueen ulkoisen tasapainon viimeaikaisesta kehityksestä komission valmisteleman muistion pohjalta. Muistio käsittelee ulkoiseen tasapainoon vaikuttavia keskeisiä tekijöitä, kuten energiahintojen kehitystä ja talouden palautumista covid-19-pandemian jälkeen, ja esittää ulkoisen asemaan lähitulevaisuudessa mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä.

Vuosikymmenen kestäneiden ylijäämien jälkeen energian hinnan nousu käänsi euroalueen vaihtotaseen alijäämäiseksi vuonna 2022. Voimakkaan laskun jälkeen euroalueen vaihtotase kääntyi viime vuonna jälleen ylijäämäiseksi, kun energian hinnat laskivat vuoden 2022 huippulukemista ja energian nettotuonti vähentyi. Komissio ennustaa vaihtotaseen ylijäämän kasvavan edelleen vuonna 2024. Energian hintojen odotetaan kuitenkin pysyvän pandemiaa edeltäneiden tasojen yläpuolella, mikä painaa energiataseita keskipitkällä aikavälillä. Vaihtotasetta vahvistaa euroalueelle suuntautunut matkailu, joka on elpynyt pandemiaa edeltävälle tasolle

useimmissa jäsenmaissa. Euroalueen kokonaiskysynnän heikentyminen vähentää tavaroiden ja palveluiden tuontia ja kasvattaa siten vaihtotaseen ylijäämää.

4. Euroryhmän työohjelma I/2024

Euroryhmän työohjelma vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla rakentuu kolmen prioriteetin pohjalle: talous- ja finanssipolitiikan koordinointi, syvempi ja kilpailukykyisempi talous- ja rahaliitto sekä euro kansainvälisenä ja digitaalisena valuuttana. Euroryhmä käsittelee tarvittaessa myös mahdollisia uusia esiin nousevia haasteita.

Talous- ja finanssipolitiikan koordinointiin liittyen finanssipolitiikan muutetut säännöt tulevat varmistamaan johdonmukaisen politiikan toimeenpanon. Euroalueen suosituksista keskustellaan tammikuussa. Pandemiaan ja energiakriisiin liittyneen lyhyemmän aikavälin politiikkakoordinaation jälkeen euroryhmä keskittyy enemmän euroalueen talouskasvun ja kansainvälisen roolin lujittamiseen. Keskustelua euroalueen kilpailukyvyistä jatketaan. Laajennetussa kokoonpanossaan euroryhmä aloitti vuonna 2023 kolmivaiheisen prosessin määrittääkseen, mitä pääomamarkkinaunionin täydentämiseen tarvitaan. Prosessin kolmannessa vaiheessa keväällä 2024 tavoitteena on lausunto eurooppalaisten pääoma- ja rahoitusmarkkinoiden tulevaisuudesta. Vuonna 2024 euroryhmä jatkaa euron kansainvälisen roolin sekä valuuttakurssien kehityksen seuraamista. Euroryhmä on sitoutunut jatkamaan aktiivisessa roolissa digieuroprojektissa, jonka seuraavan vaiheen EKP käynnisti syksyllä 2023. Lisäksi euroryhmä seuraa euroalueen ulkopuolisten jäsenvaltioiden suunnitelmia ja toimenpiteitä liittyen euron käyttöönottoon.

Liitteet -